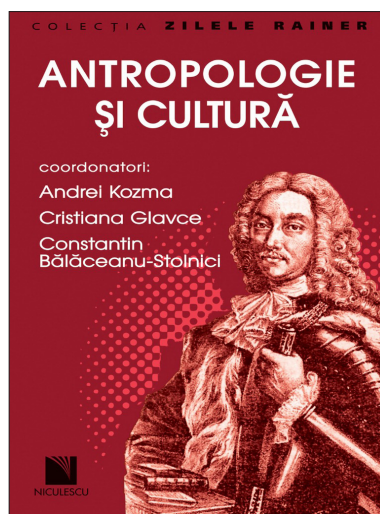

Andrei Kozma, Cristiana Glavce, Constantin Bălăceanu-Stolnici (coordonatori), *Antropologie și cultură*, București, Editura Niculescu, 2014, 461 p.

Cartea *Antropologie și cultură*, apărută în 2014 sub coordonarea lui Andrei Kozma Cristiana Glavce și Constantin Bălăceanu-Stolnici continuă o stare de spirit interdisciplinară, creată în Institutul de Antropologie din Capitală, încă din perioada interbelică. Antropologia, ca și istoria, sociologia, lingvistica, arheologia, etnologia etc. au înțeles că realitatea umană nu poate fi desprinsă de mediul complex, cultural, în care există. Antropologia a fost o preocupare științifică în procesul de cristalizare a culturii moderne, dar are o obârșie veche, în cultura Greciei antice din perioada acestui „veac de aur”, când interesul pentru om și destinul său se manifesta în dezbaterile din Forum, unde protagonist era Socrate, apoi în instituțiile Academia și Liceionul, fondate de iluștrii săi urmași Platon și Aristotel. Ca disciplină, antropologia modernă se conturează în secolul al XIX-lea. În cultura românească a secolului al XIX-lea personalități remarcabile, precum I. Obedenaru și P. Cihac, pledează pentru cercetarea antropologică în perspectiva evoluției științei românești, anticipând ample preocupări în secolul XX ale unor savanți români, ce vin din domeniile medicină, biologie, istorie, sociologie, etnografie, filosofia culturii, precum frații Minovici, E. Racoviță, Fr. Rainer, Șt. Milcu, D. Gusti, C. Brăiloiu, L. Blaga, Al. Duțu și alții (p. 155).

Cristiana Glavce precizează în „Cuvânt înainte” că „Principalele direcții de cercetare se încadrează în studiul structurii antropologice a populațiilor istorice și actuale, de pe teritoriul României, din perspectiva abordării ființei umane din punct de vedere bio-cultural. Aceste două componente se întrepătrund interconștinându-se reciproc” (p. 5). Termenul de *cultură* semnifică, pentru antropolog, tot ceea ce se referă la modul de a gândi, la obiceiurile unei anumite societăți. Cultura unui grup social este formată din limbă, credințe religioase, cunoștințe generale, obiceiuri alimentare, muzică, modul de a munci etc. (p. 31).

Cartea cuprinde 48 de studii de antropologie culturală, istorică și religioasă, de etnologie, medicină. Numele autorilor sunt cunoscute în lumea științifică: Constantin Bălăceanu-Stolnici, Adrian Majuru, Matei Stîrcea-Crăciun Marin Constantin, Cristian Vasile, Emilia Iancu și alții. Studiile care interesează, mai de aproape, pe istorici sunt: „Repere ale antropologiei culturale” (Adina Baciu), „Privilegiul antropologiei culturale” (Gigi Dănuț Fețeanu), „Argumentul Cantemir în dihotomia antropologică noi-ceilalți” (Gheorghită Geană), „Anthropological worldview in Dimitrie Cantemir’s

Descriptio Moldaviae" (Marin Constantin), „Situția farmaciilor din județul Prahova, între anii 1884-1948" (Emilia Iancu), „Homo religiosus și triada paradoxală a definirii umanului: cultură, cogniție, emoție" (Cristian Vasile) etc. O lectură atentă a fiecărui studiu ne face să descoperim o conceptualizare și o metodologie sensibil diferită de cea cu care este obișnuit istoricul, dar pe care acesta se poate strădui să o priceapă.

Gheorghiu Geană, de la Institutul de Antropologie „Fr. I. Rainer", din București ne lămurește despre *Dihotomia noi-ceilalți*, insistând pe predilecția antropologiei, pentru zona alterității. Argumentele acestei dihotomii este analizată pe „cazul" Cantemir, autorul capodoperei „Descriptio Moldaviae", O lucrare „de recepție" (p. 23), mai mult, o lucrare originală, care nu a avut vreun model, după care să fi fost concepută! „Descrierea Moldovei" încorporează și o dimensiune etnografică / etnologică, o documentare etnografică, privind obiceiurile de nuntă, de înmormântare etc. Cantemir și-a adunat informațiile el însuși „viețuind la acel nivel social, dar pentru obiceiurile oamenilor simpli e de presupus că va fi apelat la interviuri cu unii dintre acei „slujitori de rând", proveniți din clasa țărănească și din cea meșteșugărească" (p. 27). Scopul acestui studiu a fost să demonstreze că domnitorul moldovean, nu era doar un erudit al timpului său, ci și un reprezentant al „auto-conștiinței critice exemplare" (p. 28).

Adina Baci (cercetător științific la Institutul de Antropologie „Fr. I. Rainer", ne schițează o evoluție a antropologiei culturale și a rolului ei în analiza istorică. „Antropologii au găsit că arta reflectă valorile culturale și preocupările oamenilor. Aceasta este, în mod special, adevărat în privința artelor verbale-mituri, legende și povești. Din acestea antropologul poate să învețe cum un popor își ordonează universul său și poate descoperi multe lucruri despre istoria acestor oameni. De asemenea, muzica și artele vizuale pot arunca o lumină asupra vederii indivizilor despre lume și, prin studii de sistematizare, pot furniza informații despre istoria indivizilor" (p. 30). Pentru un antropolog cultura are rolul de a surprinde valori și simțăminte, care stau în spatele devenirii umane. „Toate acestea sunt imaginate, construite, formate și acceptate în comun de membrii unei societăți. Acționând în acest fel cultura trebuie să țină echilibru între interesele indivizilor și cerințele societății" (p. 33).

Gigi Dănuț Fețeanu ne prezintă o ascensiune a preocupărilor istorice de tip antropologic, din Antichitate, până în veacul XX. Oricât de multe explicații ar da specialiștii în toate științele despre om, un anumit aspect rămâne de nedescifrat: Sufletul; „o lume mult mai bogată decât cea exterioară, care depozitează în ea sute de taine, va constitui mereu pentru ei doar o parte secundă în contextul întregii vieți" (p. 161).

Nicolae Leasevici, de la Institutul de Antropologie „Francisc I. Rainer" București, abordează tema religiei ortodoxe, cu privire la originea lumii și a omului, a creației divine. Ideea centrală este că: întreaga Creație există prin puterea exclusivă a lui Dumnezeu care „este prototipul plenitudinii, iar Creația este chipul plenitudinii, chemat să se umple tot mai mult de plenitudinea Lui. ... Chiar dacă există o astfel de asemănare și „o relație vie", totuși, între lume și Creator persistă „o infinită distanță" ființială (pp. 246-247). Pentru a explica „trăirea lui Dumnezeu în ortodoxie", un reper obligatoriu este Dumitru Stăniloiaie.

Matei Stîrcea-Crăciun analizează viziunea transcendentului în opera sculpturală a lui Constantin Brâncuși, mai precis *Domnișoara Pogany*, *Muza adormită*, *Măiastra*, *Pasăre în văzduh*. Capul de copil și seria *Primului Strigăt* conțin o confesiune de credință a sculptorului, la fel ca toate operele ce izvorăsc din imaginație și vis (p. 373). Câteva studii sunt adevărate restituiri istorice, cum este studiul privitor la istoria farmaciilor (Emilia Iancu) sau cel despre un protoromân, Dionisie cel Smerit (circa 470-545), inventator al calendarului (Grigore Ungureanu).

Antropologie și cultură invită la lectură, pentru aspectele diverse ale antropologiei culturale, ea fiind completată de alte volume, apărute sub aceeași coordonare în 2014, *Antropologia și orizonturile ei* și *Antropologie și interdisciplinaritate*. Împreună formează o colecție, realizată în amintirea marelui antropolog Francisc I. Rainer.

Cristian TEODORU